

Laten we toerisme ongebreideld groeien, of gaan we gericht sturen op waardevol toerisme?

Verslag van de presentatie van het advies 'Waardevol toerisme: onze leefomgeving verdient het'.

Het advies 'Waardevol toerisme: onze leefomgeving verdient het' richt zich op de impact die de groei van toerisme heeft op de economie, de leefomgeving en de samenleving met specifieke aandacht voor wat de overheid kan doen om zowel kansen te benutten als bedreigingen te beheersen. Op donderdag 12 september 2019 presenteerde de Rli zijn advies tijdens een publieke bijeenkomst in Den Haag.

Na de opening van de bijeenkomst door Rli-voorzitter Jan Jaap de Graeff gaf Marjolein Demmers, raadslid en voorzitter van de commissie die het advies heeft voorbereid, een toelichting op het advies. Het aantal toeristen in Nederland groeide de afgelopen tien jaar exponentieel en zal ook de komende jaren exponentieel doorgroeien. Met toerisme wordt inmiddels evenveel verdiend als in de bouw en ruim tweemaal zoveel als in de landbouw. De toegenomen toeristische druk zorgt echter ook steeds vaker voor problemen en overlast. Dat is schadelijk voor de leefomgeving en de samenleving én op den duur ook nadelig voor de sector. Daarom stelt de raad dat Nederland op een kruispunt staat: laten we toerisme ongebreideld groeien, of gaan we gericht sturen op waardevol toerisme?

De Rli geeft in zijn advies aan welke perspectiefwisseling nodig is voor een toekomstgericht toerismebeleid. Marjolein Demmers lichtte de aanbevelingen aan gemeenten, provincies en het Rijk voor de invulling van toerismebeleid toe. De raad is van oordeel dat de voorgestelde koerswijziging in het toerismebeleid noodzakelijk is om te komen tot waardevol toerisme.

In gesprek met deelnemers en deskundigen

In de daaropvolgende tafelgesprekken in drie rondes werden, onder leiding van dagvoorzitter Renze Klamer, met deelnemers en deskundigen enkele aanbevelingen verder uitgediept.

Tafelgesprek 1: Toeristische druk en draagkracht van de leefomgeving

In de eerste ronde schoven Geerte Udo, directeur van amsterdam&partners, Stefan Hartman, onderzoeker bij ETFI/Stenden, en Bert van Halderen, wethouder bij de gemeente Veere, aan tafel om te praten over toeristische druk en draagkracht van de leefomgeving.

Bert van Halderen gaf aan dat Veere een praktijkgemeente is en te maken heeft met veel bezoekers die in aantallen flink groeien, ook in de toekomst. Daarom is Veere bezig met een onderzoek naar die toeristen en het effect op mobiliteit, vastgoed en leefbaarheid. Dat sluit goed aan bij het advies van de Rli. Daarbij moet je goed kijken naar de inrichting in de kernen, maar vergeet het buitengebied niet. Dat bepaalt de aantrekkelijkheid van de gemeente, daar moet je heel zuinig op zijn.

Geerte Udo vroeg meer aandacht voor plekken die 'permanent in het rood' zitten door grote aantallen bezoekers. De rijksoverheid zou moeten helpen met het ontwikkelen van krachtige instrumenten en van mobiele data, en visionair op zoek moeten gaan naar oplossingen voor de toekomst, zoals een digitaal gebiedsvisum. Wat doen we als het aantal bezoekers binnen 10 jaar verdubbelt? Daar heeft niemand in de wereld een antwoord op. Lokaal is het belangrijk dat de gemeente in gesprek gaat met bewoners, forenzen en bezoekers. Kernwoorden daarbij zijn informeren en respecteren.

Stefan Hartman pleitte voor een basisinfrastructuur voor kennis. Er zijn veel data beschikbaar, maar er ontbreekt van alles om er mee te kunnen werken zoals de Rli voorstelt. Er is veel te weinig capaciteit voor onderzoek en beleid, en er zijn afstemmings- en opschalingsproblemen tussen datasets en organisaties. De rijksoverheid moet hier de lead in nemen.

Vlnr: Marjolein Demmers, Bert van Halderen, Renze Klamer, Stefan Hartman en Geerte Udo

Tafelgesprek 2: Instrumenten om te sturen op toerisme en de leefomgeving

In ronde 2 ging het gesprek over instrumenten om te sturen op toerisme en de leefomgeving. Jan Jaap de Kloet, wethouder in de gemeente Wijdemeren, gaf aan dat hij ervaren heeft dat het heel belangrijk is dat bewoners kunnen meepraten over besluiten. Daarom praat in zijn gemeente sinds kort een bewonersfederatie namens verschillende bewonersverenigingen mee over diverse varianten van een vaarverbinding. Belangrijk is wel je te realiseren dat meepraten niet per se betekent dat je je zin krijgt.

Anya Niewierra, directeur van Visit Zuid-Limburg, vertelde dat er in Zuid-Limburg groot draagvlak is voor toerisme, zo blijkt uit belevingsonderzoek onder bewoners. Er zijn echter ook irritaties, zoals lawaaiige motoren of zwerfvuil. Voor oplossingen heb je vaak ook de nationale overheid nodig. Daarbij moet je je wel realiseren dat veel bezoekers (die ook overlast veroorzaken) recreanten uit de eigen regio zijn. Anya vindt het 'Oostenrijks model', waarbij regionale ondernemers een fonds vullen, een mooie aanvulling op de instrumenten die de Rli presenteert. Dit model geeft mogelijkheden voor meer landelijke regio's. (N.B. In bijlage 1 van het advies staat meer over het Oostenrijks model.)

Annelie Bleckmann, eigenaar van camping It Wiid en vakantiepark De Kuilaart, meende dat toerisme een mooi middel is om de leefbaarheid in plattelandsgemeenten te verbeteren. Zij pleitte voor sturen op grote dingen, zoals luchtvaart, in plaats van bijvoorbeeld zwerfvuil. Ze is positief over de mogelijkheden van ondernemers zich te organiseren. Dat gebeurt in Friesland

bijvoorbeeld met Friesland campings en regiomarketing. Het is van belang dat ondernemers vanaf het begin aan tafel zitten.

Vlnr: Annelie Bleckmann, Renze Klamer, Jan Jaap de Kloet en Anya Niewierra

Tafelgesprek 3: Wat hebben regionale overheden nodig om toeristische strategieën te realiseren?

De derde gespreksronde ging over de toeristische ontwikkelstrategieën die de Rli adviseert: wat hebben overheden nodig om die te realiseren? Marja van der Tas, voormalig burgemeester van Steenwijkerland, was het van harte eens met advies van de Rli om eerst te bepalen wat je wil. Ga daarvoor in gesprek met burgers, wijkraden, terrein- en natuurbeherende organisaties, agrariërs. Vastomlijnde regio's zijn er niet; de regio bestaat niet. Zo is de gemeente Steenwijkerland inmiddels zo groot dat het risico bestaat dat het DNA 'verwatert' als je één strategie ontwikkelt voor de gehele regio. Het gaat om 'grensontkennend' samenwerken, waarbij niet bevoegdheden maar de maatschappelijke opgaven centraal staan. Vanuit het Rijk is visie nodig.

Herre Dijkema, directeur van Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen, benadrukte dat het echt wel lukt om als regio bestuurlijk samen te werken. Met gemeenten, terreinbeherende organisaties en provincie. Het Rijk heeft daar ook een rol in. Je loopt namelijk altijd tegen vraagstukken aan die de schaal van de regio overstijgen, zoals aanbesteding of nationale weginfrastructuur. Hij ziet graag een verdieping van het advies van de Rli qua instrumentarium, en organisatie op rijksniveau. Er moet een portefeuillehouder zijn bij de rijksoverheid, die de vele onderwerpen die samenhangen met toerisme coördineert.

Jos Vranken, directeur van het Nationaal Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC), vond dat het advies van de Rli waardevolle zaken toevoegt aan Perspectief 2030. Er is al veel aan het veranderen, maar voor een werkelijke perspectiefwisseling zijn ook publieke middelen nodig, tegen de trend in dat je zoveel mogelijk aan de markt overlaat.

Vlnr: Marjolein Demmers, Marja van der Tas, Renze Klamer, Herre Dijkema en Jos Vranken

Afsluiting

Jan Jaap de Graeff sloot de bijeenkomst af. Het valt hem op dat het advies veel weerklank heeft gevonden. Hoe komt dat? Nederland is een aantrekkelijk land met een waanzinnige diversiteit op een kleine oppervlakte, dat ook nog eens goed bereikbaar is. Toerisme groeit als kool, en blijft dat doen. Het creëert werkgelegenheid en geld, maar de problemen kunnen het toerisme in de staart bijten. Het gaat niet alleen om Amsterdam en Giethoorn, maar ook om de landelijke gebieden. Het advies van de Rli kwam op een goed moment, toerisme leidt tot wezenlijke problemen. Het advies pleit ervoor toerisme niet als melkkoe te beschouwen, maar vooruit te kijken. Kijk op het niveau van de regio, maar het Rijk heeft ook een rol. Uit de discussie haalde hij een aantal punten. Zo is nadenken over aantallenreductie nodig. De stem van de inwoners is onmisbaar bij toeristische strategieën. Maak wel onderscheid tussen bezoekers uit de eigen regio en bezoekers van buiten. Een regiobenadering is goed, maar soms is een gemeente al een regio op zich of zijn er binnen een gemeente verschillende regio's. Tot slot: het Rijk heeft werk te doen, en de sector ook!

Discussie met de deelnemers

Op 6 september heeft de Rli het advies 'Waardevol toerisme: onze leefomgeving verdient het' uitgebracht en aangeboden aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat.

[Lees meer over het advies 'Waardevol toerisme: onze leefomgeving verdient het'](#)

Fotografie

Fred Ernst

Raad voor de leefomgeving en infrastructuur

Bezuidenhoutseweg 30 Postbus 209062500 EX Den Haag

info@rli.nl

www.rli.nl